

HIERONIMUS AD PAMMACHIUM,
consolatio super obitum Pauline
uxoris.

Argumentum Epistolæ.

Paulina Paulæ filia, post Blasillam natu maxima, nupserat Pammachio juveni docto, & nobili. Hac defuncta, Monachi propositum suscepit, opes suas in pauperum subsidium elargiens. Laudat Hieronymus uxorem defunctam, adhortans maritum, ut in sancto proposito pergat, verecundè significans ut in Bethlehem se conferat angustia rei familiaris laborantem, & Paulæ socru, Eustochioque cognatæ sese adjungat.

SAnato vulnere, & in cicatricem superductæ cuti, si medicina colorem reddere voluerit, dum pulchritudinem corporis quærit, plagam doloris instaurat. Ita & ego serus consolator, qui importunè per biennium tacui, vereor, ne cum importuniùs loquar, & atrectans vulnus pectoris tui, quod tempore, & ratione curatum est, commemoratione exulcerem. Quæ enim aures tam duræ, quæ de silice excisa præcordia, & Hyrcanarum tigrium lacte nutrita, possunt sine lacrymis Paulinæ tuæ audire nomen? Quis parturientem rosam, & papillatum corymbum, antequam in calatum fundator orbis, & tota rubentium foliorum pandatur ambitio, immaturè demessum, æquis oculis marcescere videat? Fractum est pretiosissimum margaritum. Virens smaragdi gemma contrita est. Quid boni habeat sanitas, languor ostendit. Plus sensimus quod

habuimus, postquam habere desivimus. In agro terræ bonæ tres fructus legimus, centessimum, sexagesimum, & trigesimum. In tribus mulieribus & sanguine, & virtute conjunctis, tria Christi præmia recognosco. Eustochium virginitatis flores merit. Paula laboriosam viduitatis aream terit. Paulina castum matrimonii cubile servat. Tali filiarum mater fulta comitatu: totum sibi in terris vindicat, quod Christus promisit in celo. Et ut quadrigam domus una emitteret sanctitatis, & fœminarum virtutibus responderent viri, additur comes Pammachius, verum Ezechielis Cherubim, cognatus, gener, maritus, imò frater amantissimus; quia sancti consortia spiritus vocabula non tenent nuptiarum. Huic quadrigæ Jesus præsidet. De his equis & Abacuc canit: ascende super equos tuos, & equitatio tua salus. Impari cursu, pari animo ad palmam tenditur: discolors equi, sed voluntate concordcs, unum aurigæ jugum trahunt, non expectantes flagelli verbera, sed ad vocis hortamenta ferventes. Dicamus aliquid & de philosophis. Quatuor virtutes describunt Stoici, ita sibi invicem nexus & mutuò cohærentes, ut qui unam non habuerit, omnibus careat, Prudentiam, Justitiam, Fortitudinem, Temperantiam. Has omnes sic habetis singuli, ut tamen emineatis in singulis. Prudentia in te, in matre Justitia, in virgine Fortitudo, in nupta Temperantia prædicatur. Quid enim eo sapientius, qui contempta mundi stultitia, Christum sequutus est, Dei virtutem, & Dei sapientiam? Quid matre justius, quæ inter liberos opibus distributis, docuit divitias contemnendo, quid filii amare deberent? Quid Eustochio fortius, quæ nobilitatis portas, &

arrogantiam generis consularis virginali proposito fregerit, & in Urbe prima, primum genus subjugaverit pudicitia? Quid Paulina temperantius? quæ legens illud Apostoli: honorabiles nuptiæ, & cubile immaculatum: nec sororis felicitatem, nec matris continentiam ausa appetere, maluit in humilioribus tuta pergere, quam pendulo gradu in sublimioribus fluctuare. Quamquam illa, semel inito matrimonio, nihil aliud diebus ac noctibus cogitaverit, nisi ut reddito fructu nuptiarum, secundum castimoniam gradum arriperet; & tanti dux femina facti, virum proposito suo jungeret, non relinquens salutis comitem, sed expectans. Dumque crebris abortiis & experta fecunditate conceptuum, non desperat liberos, & socrus aviditatem maritique tristitiam præponit imbecillitati suæ: passa est aliquid de Rachelis exemplo; & pro filio doloris ac dexteræ, virum desiderii sui peperit hæredem. Certisque authoribus didici, illam non primæ sententiæ Dei, Crescite, & multiplicamini, & replete terram; nec officio conjugali servire voluisse, sed ad hoc optasse filios, ut Christo virgines pareret. Legimus & uxorem Sacerdotis Phinees, audita captivitate arcæ Domini, subito uteri dolore correptam, edidisse filium Ichabod, & inter manus & officia foeminarum animam emisisse cum prole. De prima, Benjamin, hoc est, filius virtutis ac dexteræ: de secunda inclytus Sacerdos Dei ex arcæ cognomine nascitur. Nobis post dormitionem somnumque Paulinæ, Pammachium monachum Ecclesiæ peperit posthumum, & in patris & conjugis nobilitate patrium, eleemosynis divitem, humilitate sublimem. Apostolus scribit ad Corinthios: Videte fratres

vocationem vestram; quia non multi sapientes, non multi nobiles. Hoc nascentis Ecclesiæ rudimenta poscebant, ut granum sinapis paulatim in arborem cresceret, ut sensim Evangelii fermentum totam Ecclesiæ massam altius elevaret. Nostris temporibus Roma possidet, quod mundus ante nescivit. Tunc rari sapientes, potentes, nobiles, Christiani: nunc multi Monachi, sapientes, potentes, nobiles. Quibus cunctis Pammachius meus sapientior, potentior, nobilior, magnus in magnis, primus in primis, *archistrategos* * monachorum. Tales Paulina morte sua nobis liberos dedit, quos vivens concupiverat possidere. Lætare sterilis, quæ non parit: erumpe, & clamat, quæ non parturit; quoniam quot Romæ sunt pauperes, tot filios repente genuisti. Ardentes gemmæ, quibus ante collum, & faces ornabantur, egentium ventres saturant: Vestes sericæ, & aurum in fila lentescens, in mollia lanarum vestimenta mutata sunt; quibus repellatur frigus, non quibus nudetur ambitio. Deliciarum quondam supellectilem virtus insumit. Ille cæcus extendens manum & sæpè ubi nemo est, clamitans, hæres Paulinæ, cohæres Pammachii est. Illum truncum pedibus, & toto corpore se trahentem, teneræ puellæ sustentat manus. Fores quæ prius salutantium turbas vomebant, nunc à miseris obsidentur. Alius tumentis aqualiculo mortem parturit? alius elinguis, & mutus, & ne hoc quidem habens undè roget, magis rogat, dum rogare non potest. Hic debilitatus à parvo non sibi mendicat stipem. Ille putrefactus morbo regio, supervivit cadaveri suo. Non mihi si linguæ centum sint, oraque centum, omnia

* Sic militiæ præfectus vocatur græcè.

penarum percurrere nomina possim. Hoc exercitu comitatus incedit, in his Christum confovet, horum sordibus dealbatur: munerarius pauperum, & egentium candidatus, sic festinat ad cœlum. Cæteri mariti super tumulos conjugum spargunt violas, rosas, lilia, floresque purpureos, & dolorem pectoris his officiis consolantur. Pammachius noster sanctam favillam, ossaque veneranda eleemosynæ balsamis rigat. His pigmentis, atque odoribus fovet cineres quiescentes, sciens scriptum: sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna peccatum. Quantas vires habeat misericordia, & quibus donanda sit præmiis, beatus Cyprianus grandi volumine prosequitur, & Danielis consilium probat, qui Regem impiissimum, si se audire voluisset, scit pauperum sustentatione salvandum. Gaudet hujusmodi filia mater hærede. Non dolet opus ad alium pervenisse, quas cernit iisdem, quibus ipsa voluerat erogari: quin potius gratulatur, absque labore suo sua vota compleri. Non enim substantiæ diminutio, sed operarii commutatio est. Quis enim hoc credere, ut consulum pronepos et Furiani germinis decus, inter purpuras, Senatorum, furva tunica pullatus incideret, & non erubesceret oculos sodalium; ut deridentes se ipse derideret? Est confusio, quæ ducit ad mortem & est confusio, quæ ducit ad vitam. Prima virtus est monachi, contemnere hominum judicia, & semper Apostoli recordari, dicentis: si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem. Tale quid & Dominus loquitur ad Prophetas, quod posuerit faciem eorum, quasi urbem æneam, & lapidem adamantium, columnam ferream, ne paverent ad

injurias populi, sed impudentiam subsanantium frontis rigore contererent. Ingenia liberaliter educata, facilius verecundia, quam metus superat: & quos tormenta non vincunt, interdum vincit pudor. Non est parum virum nobilem, virum desertum, virum locupletem, potentium in plateis vitare comitatum, miscere se turbis, adhærere pauperibus, rusticis copulari, de principe vulgum fieri: sed quanto humilior, tanto sublimior est. Lucet margaritarum in sordibus, & fulgor gemmæ purissimæ etiam in luto radiat. Hoc est quod Dominus re promisit: glorificantes me glorificabo. Alii hoc intelligant de futuro, quando mœror vertetur in gaudium, & transeunte mundo, sanctorum corona non transit. Ego & in præsentiarum video Sanctorum promissa compleri. Antequam Christo tota mente serviret, notus erat in Senatu; sed multi alii habebant infulas Proconsulares. Totus Orbis hujusmodi honoribus plenus est. Primus erat, sed inter primos. Præcedebat alios dignitate, sed & alios sequebatur. Quamvis clarus honor, vilescit in turba, & apud viros bonos indignior fit ipsa dignitas, quam multi indigni possident. Unde egregiè de Cæsare Tullius: cum quosdam, ait, ornare voluit, non illos honestavit, sed ornamenta ipsa turpavit. At nunc omnes Christi Ecclesiæ Pammachium loquuntur. Miratur orbis pauperem, quem hucusque divitem nesciebat. Quid Consulatu illustrius? Annuus honor est, & postquam alius successerit, prior desinit. Latent in multitudine laureæ; & triumphus interdum triumphantium sordibus polluntur. Quod ante per manus patricias tradebatur, & sola nobilitas possidebat; quod Consul Marius, vic-

tor Numidiæ, Teuthonum, atque Cymbrorum, ob ignobilitatem familiæ putabatur indignus, quod Scipio ultra annos pro virtute meruit; nunc sola militia possidet, & agrestia dudum corpora fulgens palma circumdat. Plus ergo accipimus, quam dedimus. Parva dimisimus, & grandia possidemus. Centuplicato fœnore Christi promissa redduntur. In tali & Isaac quondam agro severat; qui paratus ad mortem, ante Evangelium evangelicam portavit Crucem: si vis, inquit, perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me. Si vis perfectus esse. Semper grandia in audientium ponuntur arbitrio. Et ideo virginitatem Apostolus non imperat, quia Dominus disputans de eunuchis: qui se castrassent propter regna cœlorum, ad extremum intuli: qui potes capere, capiat. Non est enim volentis, neque currentis, sed miserentis Dei. Si vis perfectus esse. Non tibi imponitur necessitas, ut voluntas præmium consequatur. Si vis ergo esse perfectus, & desideras esse quod Prophetæ, quod Apostoli, quod Christus est; vende, non partem substantiæ, ne timor penuriæ infidelitatis occasio sit, & cum Anania & Sappira pereas, sed universa quæ possides. Cumque venderis, da pauperibus; non lucupletibus, non superbis: da quo necessitas sustentetur, non quo augeantur opes. Cumque legeris illud Apostoli: bovi trituranti os non alligabis. Et: Dignus est operarius mercede sua. Et: qui altario ministrans, & de altario participantur: memento quoque hujus sententiæ: habentes victum & vestitum, his contenti simus. Ubi videris fumare patinas, & phasides aves lentis vaporibus decoqui, ubi argenti pondus, ubi ferventes

Buricos mannos, comatulos pueros, pretiosas vestes, picta tapetia; ibi ditior est largitore, cui largiendum est. Pars sacrilegii est, rem pauperum dare non pauperibus. Et tamen non est satis perfecto & consummato viro opes contemnere, pecuniam dissipare, & projicere quod in momento & perdi, & inveniri potest. Fecit hoc Crates Thebanus, fecit Aristhenes, fecerunt plurimi quos vitiosissimos legimus. Plus debet Christi discipulus præstare, quam mundi Philosophus, gloriæ animal, & popularis auræ, atque rumorum venale mancipium. Tibi non sufficit opes contemnere, nisi Christum sequaris. Christum autem sequitur, qui peccata dimittit, & virtutum comes est. Christum scimus sapientiam. Hic thesaurus in agro Scripturarum nascitur; hæc gemma multis emitur margaritis. Sin autem adamaveris captivam mulierem, id est, sapientiam sæcularem, & ejus pulcritudine captus fueris; decalva eam, & illecebras crinijum, atque ornamenta verborum cum emortuis unguibus seca. Lava eam propheta nitro, & tunc requiescens cum illa, dicito: sinistra ejus sub capite meo & dextera illius amplexabitur me; & multos tibi foetus captiva dabit, ac de Moabide efficietur Israelitis. Christus sanctificatio est, sine qua nemo videbit faciem Dei. Christus redemptio, idem redemptor, & pretium. Christus omnia, ut qui omnia propter Christum dimiserit, unum inveniat pro omnibus, & possit libere proclamare: Pars mea Dominus. Sentio te divinis ardere doctrinis, nec temeritate quorundam, docere quod nescias, sed ante discere, quod docturus sis. Simples epistolæ quæ olent Prophetas, Apostolos sapiunt. Non cothurnatam affectus eloquentiam, nec more pueror-

rum argutas sentiolas in clausulis struis. Cito turgens spuma dilabitur; & quamvis grandis tumor, contrarius sanitati est. Scitum est illud quoque Catonis, sat cito, si sat benè. Quod nos quondam adolescentuli, cum à perfecto oratore in præfatiuncula diceretur, risimus. Meminisse te puto erroris mutui quando omne Athenæum scholasticorum vocibus consonabat, sat cito, si sat benè. Felices, inquit Fabius, essent, artes, si de illis soli artifices iudicarent. Poetam non potest nosse, nisi qui versum potest struere. Philosophos non intelligit, nisi qui scit dogmatum varietates. Manu facta & oculis patentia, magis probant artifices. Nostra quam dura sit necessitas, hinc potes animadvertere, quod vulgi standum est iudicio, & ille in turba metuendus, quem cum videris solum, despicias. Hoc præteriens tetigi, ut eruditus contentus auribus, non magnopere cures, qui imperiorum de ingenio tuo rumusculi jaçtent, sed Prophetarum quotidie medullas bibas, Christi mystes, Patriarcharum symmistes. Sive legas, sive scribas, sive vigiles, sive dormias, Amos tibi semper buccina in auribus sonet. Hic lituus excitet animam tuam; hoc amore furibundus, quære in lectulo tuo quem desiderat anima tua, & loquere confidenter: ego dormio, & cor meum vigilat. Cumque invenieris eum, & teneris, ne dimittas. Et si paucillum dormitanti elapsus fuerit è manibus, noli protinus desperare. Egrederi in plateas, adjura filias Jerusalem; reperies eum cubantem in meridie, lassum, ebrium, noctis rore madefactum, inter greges sodalium, in aromatum varietatibus, inter poma paradisi. Ibi ei da mammillas tuas; sugat de erudito pectore, & requiescat inter medios clericos pennæ

columbæ deargentatæ, & interiora ejus in fulgore auri. Parvulus iste, & puer, qui butyro & melle saginatur, qui inter caseatos nutritus est montes, cito crescit in juvenem, velociter in te hostes spoliat, mature prædatur Damascum, & regem vincit Assyrium. Audio te Xenodochium in portu fecisse Romano, & virgam de arbore Abraham in Ausonio plantasse littore. Quasi Æneas nova castra metaris; & super undam Tyberis, ubi ille cõgente quondam penuria, crustis fatalibus, & quadris patulis* non pepercit; tu viculum nostrum, id est, domum panis ædificas, & diuturnam famem repentina saturitate compensas. Euge, nostra initia transgrederis: statum summum tenes; de radice pervenis ad cacumen: primus inter monachos, in prima urbe primum sequeris Patriarcham Loth, qui interpretatur declinans, campestria eligit, & juxta Pithagoræ litteram, facilia magis ac sinistram sectetur. Tu in arduis & saxosis cum Sara tibi monumentum para. Juxta sit Civitas litterarum: deletisque Gigantibus, filiis Enakim, hæreditatem tuam gaudium & risus excipiat. Dives erat Abraham auro, argento, pecore, possessione, vestibus; tantam habebat familiam, ut ad subitos nuntius, juvenibus electis, armare posset exercitum, & quatuor reges, quos quinque reges fugerant, in Dan consequutus occideret; & tamen post tam crebra hospitalitatis officia, dum non refutat homines, suscipere meruit Deum. Non servus, & ancillulis imperabat, ut ministrarent hospitibus; nec bonum quod exercebat, per alios minuit; sed quasi reperta præda, cum Sara sua humanitati solus incubuit. Ipse pedes lavit, ipse pinguem vitulum

* *Quodras parulas, mesas vocat. Hinc Virgilius: Patulis nec parcere quadris.*

portavit humeris de armento, stetit ut servus peregrinis prandentibus; & Saræ manibus coctos cibos, jejunatos apposuit. Hæc moneo, frater charissime, pietate qua te diligo, ut non solum pecuniam, sed te ipsum Christo offeras, hostiam vivam, sanctam, placentem Deo, rationabile obsequium tuum, & immitteris filium hominis, qui non venit ministrari, sed ministrare. Et quod Patriarcha alienis, hoc discipulis & servis Magister exhibuit & Dominus. Corium pro corio, & omnia quæ homo possidet, dare potest pro anima sua. Sed tange (inquit diabolus) carnes ejus, nisi in faciem benedixerit tibi. Scit hostis antiquus, majus continentia, quam nummorum esse certamen. Facile abjicitur; quod hæret extrinsecus intestinum bellum periculosius est. Conjuncta disglutinamus, unita dissuimus. Zachæus dives erat, Apostoli pauperes. Reddidit ille quadruplum quod rapuerat, divisitque pauperibus medietatem substantiæ suæ, quæ remanserat, suscepit Christum hospitem; salus facta est domui ejus; & tamen quia parvulus erat, & Apostolicæ proceritati se non poterat extendere, non fuit in duodecim numero Apostolorum. Apostoli autem quantum ad divitias nihil, quantum ad voluntatem, totum mundum pariter reliquerunt. Si offeramus Christo opes cum anima nostra, libenter suscipiet. Si autem quæ foris sunt, Deo, quæ inus sunt, diabolo demus; non est æqua partitio, & dicitur nobis: Nonne si rectè offeras, & non rectè divides, peccasti? Quod Patricii generis, primus inter primos monachus esse cœpisti, non tibi sit tumoris, sed humilitatis occasio, scienti filium Dei factum filium hominis. Quantumcumque te dejeceris, humilior Christo non eris.

Alphonsus Maria de Liguori

Esto, incedas nudis pedibus, fusca tunica vestiariis, æqueris pauperibus, inopum cellulas dignanter introeas, cæcorum oculus sis, manus debiliū, pes claudorum, ipse aquam portes, ligna concidas, focum extruas, ubi vincula? ubi alapa? ubi sputa? ubi flagella? ubi patibulum? ubi mors? Et cum omnia quæ dixi feceris, ab Eustochio tua, Paulaque vinceris, si non opere, certe sexu. Ego quidem Romæ non eram, & tunc me tenebat eremus, atque utinam pertenuisset, quando socero tuo vivente Toxotio, sæculo serviebam; sed tamen audio, quæ immanditas platearum ferre non poterant, quæ eunuchorum manibus portabantur, & inæquale solum molestius transcendebant, quibus serica vestis oneri erat; & solis calor incendium; nunc sordidata, & lugubres, & sui comparatione forficula; vel lucernas concinnant, vel succendunt focum, pavimenta verruunt, mandant legumina, stolerum fasciculos inferrentem ollam dejiciunt, apponunt mensas calices porrigunt, effundunt cibos, huc illucque discurrent. Et certe magnus virginum chorus cum illis habitat. Num hujuscemodi ministeria aliis imperare non poterant? Sed nollunt vinci ab his labore corporum, quas ipse superat virtute animi. Hæc dico, non quod de ardore mentis tuæ quicquam dubitem, sed quod currentem impellam; & acriter dimicanti, fervorem fervore augeam. Nos in ista Provincia edificato monasterio, & diversorio propter extracto, ne forte & modo Joseph cum Maria in Bethlehem veniens, non inveniat hospitium, tantis de toto orbe confluentibus turbis obruimur monachorum, ut nec ceptum opus deserere, nec supra vires ferre valeamus. Unde quia penè nobis illud de Evangelio

contigit, ut futura turris non ante computaremus expensas, compulsi sumus fratrem Paulinianum ad patriam mittere, ut semiratas villulas quæ barbarorum effugerunt manus, & parentum communium census venderet, ne cœptum sanctorum ministerium deserentes, risum maledicis & æmulis præbeamus. In calce epistolæ recordatus sum quadrigæ vestræ & proposito, quintam deesse Blasillam, penè oblitus de ea loqui, quæ prima de vobis præcesserit ad Dominum. Verè nunc quinque in tres ac duas videmus esse divisas; illa cum sorore Paulina dulci somno fruitur, tu duarum medius, ad Christum levius subvolabis.

HIERONYMUS AD LUCINIUM.

Argumentum Epistolæ.
 Hic Lucinius natione Bæticus, destinabat adire Bethlehem, & opibus suis juverat Hieronymi gregem: sanctum illius propositum collaudat, hortans ut pergat, quò cepit ad perfectam virtutem, & responderet ad quædam de quibus scripserat Lucinius.

NEC opinanti mihi subito litteræ tuæ redditæ sunt; quæ quanto insperatæ, tanto gaudiorum plenè quiescentem animam suscitarent, ut statim amore complecterer, quem oculis ignorabam; & illud mecum tacitus müssitarem: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam, ut inveniam quem diligit anima mea? Verè nunc in te sermo Dominicus completus est: Multi ab Oriente, & Occidente venient, & recumbent in sinu Abrahamæ. Cornelius Centurio cohortis Italicæ, jam tunc

Lucinii mei præfigurabat fidem. Apostolus Paulus scribens ad Romanos: Cum, inquit, in Hispaniam proficisci cœpero, spero quod præteriens videam vos, & à vobis deducar illuc: tantis fluctibus approbavit, quid de illa Provincia quæreret. In brevi tempore ab Jerosolymis, usque ad Illyricum Evangelii jaciens fundamenta, Roman vincitus ingreditur, ut vincitos superstitionis erroribus liberos faciat; manet in hospitio conducto per biennium, ut nobis utriusque istrumenti æternam reddat domum. Piscator hominum misso rete Apostolico te quoque, quasi pulcherrimum Auratam, inter innumera piscium genera traxit ad littus. Reliquisti amarus fluctus, falsos gurgites, scissuras montium, & Leviathan regnantem in aquis, cum Jesu deserta expetens contempsisti, ut possis illud propheticum canere: In terra deserta, & in via, & in aquosa, sic in sancto apparuit tibi. Et iterum: Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine. Expectabam eum quis salvum me fecit à pusillanimitate spiritus & tempestate. Obsecro ergò te, & moneo parentis affectu ut qui Sodomam reliquisti, ad montana festinans, post tergum ne respicias, ne aratri stivam, ne fimbriam Salvatoris, ne cincinnos ejus; noctis rore madefactos, quos semel tenere cœpisti, aliquando dimittas; ne de tecto virtutum pristina quæsiturus vistimenta descendas; ne de agro revertaris domum; ne campestriam cum Loth, & amœna hortorum diligas, quæ non irrigantur de Cœlo, ut terra sancta, sed de turbido flumine Jordanis, postquam dulces aquas maris mortui commixtione mutavit. Cæpisse multorum est, ad culmen pervenisse paucorum. Qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bra-

vium. At contra de nobis dicitur: Sic currite, ut apprendatis. Non est invidus Agonotheta noster, nec alterius palma alteri parat ignominiam. Omnes athletas suos desiderat coronari. Gaudet anima mea, & magnitudine lætitiæ rem mœroris patior. Ruth in lacrymas verba prorumpunt. Zachæus publicanus ad unius horæ conversionem, hospitem habere meruit Salvatorem. Martha & Maria convivio præparato, Dominum suscipere; meretrix lavat fletibus pedes, & unguentis honorum operum Domini corporis dedicat sepulturam. Simon leprosus invitat Magistrum cum Discipulis, & non contemnitur. Abrahæ dicitur: Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & vade in terram quam monstravero tibi. Relinquit Chaldæam, relinquit Mesopotamiam, quærit quod nescit, ne perdat quod invenerat. Non enim arbitatus est simul se habere posse & patriam & Dominum, sed jam tunc illud Prophetæ David opère complebat: Advena ego sum apud te, & peregrinus; sicut omnes patres mei. Hebræus, id est, *perâtes*, atque transitor, dum non est præsentis virtute contentus, sed præteritorum obliviscens, in futurum se extendit, & scit illud: Ibunt de virtute in virtutem: mysticum sortitus est nomen & viam tibi aperuit, quomodo non quæras ea quæ tua sunt, sed quæ aliena, & illos putes parentes, fratres, affines, atque cognatos, qui tibi in Christo copulati sunt. Mater, inquit, mea, & fratres mei sunt hi, qui faciunt voluntatem Patris mei. Habes tecum priùs in carne, nunc in spiritu sociam, de conjugè germanam, de fœmina virum, de subjecta parem: quæ sub eodem iugo ad Cœlestia simul regna festinat. Cauta rei familiaris

dispensatio, & ad calculos rediens, non citò deponitur. Joseph cum tunica Ægyptiam effugere non potuit. Adolescens ille, qui opertus sindone sequebatur Jesum, quia tentus fuerat à ministris terrenum, abiciens operimentum, nudus evasit. Elias igneo curru raptus ad Cælum, *meloten* reliquit in terris. Elisæus boves, & juga prioris operis vertit in vota. Loquitur sapientissimus vir: Qui tangit picem, inquinabitur ab ea. Quandiu versamur in rebus sæculi, & anima nostra possessionum, ac reddituum procuratione devincta est, de Deo liberè cogitare non possumus. Quæ enim participatio justitiæ cum iniquitate? aut quæ societas lucis ad tenebras? qui consensus Christi ad Belial? quæ pars fidelis cum infideli? Non potestis, inquit Dominus, Deo servire, & mammonæ. Aurum deponere incipientium est, non perfectorum. Fecit hoc Crates Thebanus, fecit Antisthenses. Se ipsum offerre Deo propriè Christianorum est, & Apostolorum, qui duo cum vidua paupertatis suæ in Gazophylacium æra mittentes, totum censum, quem habuerunt, Domino tradiderunt, & merentur audire: Sedebitis super duodecim solia, judicantes duodecim tribus Israel. Hæc & ipse intelligis, quo animo replicem, & quod sub aliis verbis te ad sanctorum locorum invitem habitaculum. Abundantia tua multorum inopiam sustentavit; ut & horum divitiæ in tuam indigentiam redundarent. Fecisti tibi amicos de iniquo mammona, qui te reciperent in æterna tabernacula. Laudanda res, & Apostolicorum temporum virtutibus coæquanda, quando venditis possessionibus suis, credentes afferebant pecunias, atque fundebant ante pedes Apostolorum, ostendentes avaritiam esse calcandam. Sed Dominus ma-

gis quærit animas credentium, quàm opes. Legimus. Redemptio animæ viri, propriæ divitiæ. Possumus quidem divitias proprias intelligere, quem non de alieno, non de rapinis sunt, juxta illud: Honora Deum de tuis justis laboribus. Sed melior est intelligentia, ut divitias proprias cognoscamus thesauros absconditos, quos nec fur possit suffodere, nec latro violentiùs eripere. Opuscula mea, quæ non sui merito, sed tua bonitatis desiderare te dicis, ad describendum hominibus tuis dedi, & descripta vidi in chartaceis codicibus, ac frequenter monui, ut conferrent diligentius, & emendarent. Ego enim tanta volumina præ frequentia commentantium, & peregrinorum turbis, relegere non potui: & ut de ipsi probavere præsentibus, longo tentus incommodo, vix diebus quadragesimæ, quibus ipsi proficiscerentur, respirare cœpi. Undè si paragrammata * reperieris, vel minus aliqua descripta sunt, quæ sensum legitis impediunt, non mihi debes imputare, sed tuis, & imperitiæ notariorum, librariorumque incuriæ, qui scribunt, non quod inveniunt, sed quod intelligunt, & dum alienos errores emendare nituntur, ostendunt suos. Porro Josephi libros, & Sanctorum Papiæ, & Polycarpi volumina, falsus ad te rumor pertulit à me esse translata: quia nec otii mei, nec virium est, tantas res eadem in alteram linguam exprimere venustate. Origenis, & sancti Didymi pauca transtulimus, volentes nostris ex parte ostendere, quid Græca doctrina retineret. Canonem Hæbraicæ veritatis, excepto Hocateucho, quem nunc in manibus habeo, pueris tuis, & notariis dedi describendum. Septuaginta Interpretum editionem, & te habere non dubito, & ante annos plurimos diligentissimè emendatum, stu-

* Id est, inversiones mutationesque litterarum.

diosis tradidi: novum testamentum Græcæ reddidi authoritati. Ut enim veterum librorum fides de Hæbreis voluminibus examinanda est, ita novorum Græci sermonis normam desiderat. De Sabbato quod quæris utrum jejunandum sit, & de Eucharistia an accipienda quotidie, quod Romanæ Ecclesiæ, & Hispaniæ observare perhibentur, scripsit quidem & Hyppolytus vir disertissimus, & carptim diversi Scriptores è variis Authoribus edidit. Sed ego illud te breviter admonendum puto, traditiones Ecclesiasticas (præsertim quæ fidei non officiant) ita observandas, ut à majoribus traditæ sunt: nec aliorum consuetudinem aliorum contrario more subverti. Atque utinam omni tempore jejunare possimus; quod in Actibus Apostolorum diebus Pentecostes & die Dominico Apostolum Paulum, & cum eo credentes fecisse legimus. Nec tamen Manicheæ hæreseos accusandi sunt, cum carnalis cibus præferri non debuerit spirituali. Eucharistiam quoque absque condemnatione nostri, & pungente conscientia, semper accipite, & Psalmistam audite, dicentem: Gustate, & videte, quoniam suavis est Dominus, & cum eo canite: Eructavit cor meum verbum bonum. Nec hoc dico, quod Dominicis diebus jejunandum putem, & contextas quinquaginta diebus ferias auferam: sed unaquæque Provincia abundet in sensu suo, & præcepta majorum leges Apostolicas arbitretur. Duo palliola, & amphimallum * de tuis usibus vel utenda, vel sanctis danda suscepit. Ego insignia paupertatis, & quotidianæ symbola poenitentiae tibi & sorori tuæ misi, quatuor ciliciola apta proposito & usibus vestris, & codicem, hoc est visiones Isaiaë valdè obscurissimas, quas nuper historica explanatione diserui: ut quo-

K 4

* Gausopina tunica utrimque villosa.

tiescumque mea opuscula videris, toties amici dulcissimi recordatus, navigationem, quam parumper distuleras, pares. Et quia non est in homine via ejus, & à Domino gressus hominis diriguntur, si forte (quod procul absit) aliquid fuerit impedimenti, quæso, ut quos charitas jungit terrarum longitudo non separet, & absentem Lucinium nostrum semper præsentem litterarum vicissitudine sentiamus.

HIERONIMUS AD THEODORAM,
Epitaphium Lucinii Bæticæ.

Argumensum Epistolæ.

Theodoram Hispanam Viduam consolatur de morte Lucinii Bæticæ mariti, sed quem fratris habuerit loco.

Lugubri nuntio consternatus super sancti & venerabilis mihi dormitione Lucinii, vix brevem epistolam distare potui: non quod ejus vicem doleam, quem scio ad meliora transisse, dicente Moyse: Transiens videbo visionem hanc magnam; quod torquear desiderio, non meruisse me ejus viri videre faciem, quem in brevi tempore huc venturum esse credebam. Verum est illud super necessitate mortis prophetale vaticinium, quod fratres dividat, & charissima inter se nomina crudelis & dura dissociet. Sed habemus consolationem, quia Domini voce jugulatur per quem ad eam dicitur. Ero mors tua, o mors, ero morsus tuus, inferne. Et in consequentibus: Adducet urentem ventum Dominus de deserto ascendentem, qui siccabit omnes venas ejus, & desolavit fontem illius. Exiit enim virgat de radice

Jesse, flos de virginali fruti ce pullavit. Qui loquitur in Cantico Canticorum: Ego flos campi, & liliū convallium. Flos noster mortis interitus, ideoque & mortuus est, ut mors illius morte moreretur. Quod autem de deserto dicitur adducendus, virginalis uterus demonstratur, qui absque coitu & semine viri Deum nobis fundit infantem; qui calore Spiritus Sancti exsiccaret fontes libidinum, & caneret in Psalmo: In terra desserta, & invia, & inaquosa sic in sancto apparui tibi. Adversum ergo mortis durtiam, & crudelissimam necessitatem, hoc solatio erigimur, quod brevi visuri sumus eos, quos dolemus absentes. Neque enim mors, sed dormitio, & somnus appellatur. Unde & beatus Apostolus vetat de dormientibus contristari; ut quos dormire novimus, suscitari posse credamus & post digestum soporem vigilare cum Sanctis, & cum Angelis dicere: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. In Cælo, ubi non est peccatum, gloria est, & perpetua laus, & indefessa præconia. In terra autem, ubi seditio, bella, atque discordiæ, pax imprecanda est; & pax non in omnibus, sed in his, qui bonæ voluntatis sunt, & salutationem audiunt Apostolicam: Gratia vobis, & pax à Deo Patre, & Domino nostro Jesu Christo multiplicetur; ut in pace sit locus ejus, & habitatio ejus in Sion, id est, id specula, in sublimitate dogmatum atque virtutum, in anima credentis, cujus quotidie Angelus videt faciem Dei, & revelato vultu gloriam Dei contempletur. Unde obsecro te, & currentem, ut ajunt, impello, ut Lucinium tuum desideres quidem ut fratrem, sed gaudeas regnare cum Christo; quia raptus est, ne malitia immutaret mentem ejus; placita enim

erat Deo anima illius, & in brevi spatio, tempora multa complevit. Nos dolendi magis, qui quotidie stamus in prælio peccatorum, vitiis sordidamur, accipimus vulnera, & de otioso verbo reddituri sumus rationem. Ille jam securus, & victor te aspicit de excelso, & favet laboranti; & juxta se locum præparat; eodem amore, & eadem charitate qua oblitus officii conjugalis, in terra quoque sororem te habere cœperat, imo tu illum Fratrem: quia casta conjunctio sexum non habet nuptialem. Etsi adhuc in carne positi, & renati in Christo non sumus Græcus & Barbarus, servus & liber, masculus & fœmina, sed omnes in eo unum sumus, quanto magis cum corruptivum hoc induerit incorruptionem, & mortalem hoc induerit immortalitatem, non nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli in cœlis? Quando dicit: Non nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli in cœlis, non natura & substantia corporum tollitur, sed gloriæ magnitudo monstratur. Neque enim scriptum est: Erunt Angeli; sed sicut Angeli. Ubi similitudo promittitur, veritas denegatur. Erunt, inquit, sicut Angeli Dei, id est similes Angelorum, ergo homines esse non desinent. Inclyti quidem, & Angelico splendore decorati, sed tamen homines; ut Apostolus, Apostolus sit, & Maria, Maria: & confundatur hæresis, quæ ideò incerta, & magna promittit ut quæ certa, & moderata sunt, auferat. Et quia hæreseos semel fecimus mentionem; qua Lucinius noster dignè eloquentiæ tuba prædicari potes? qui, spurcissima per Hispanias Basilidis hæresi sæviante, & instar pestis & morbi, totas intra Pyrenæum, & Oceanum vastante Provincias, fidei Ecclesiasticæ tenuit puritatem, nequaquam suscipiens Armagil, Barbelon, Abra-

xas, Balsamum, & ridiculum Leusiboram, cæteraque magis portenta, quàm nomina; * quæ ad imperitorum, & muliercularum animos concitandos, quasi de Hæbraicis fontibus hauriunt, barbaro simplices quosque terrentes sono, ut quod non intelligunt, plus mirentur. Refert Irenæus vir Apostolicorum temporum, & Papiæ, auditoris Evangelistæ Joannis, Discipulus, Episcopus Ecclesiæ Lugdunensis, quos Marcus quidam de Basilidis gnostici stirpe descendens, primum ad Gallias venerit, & eas partes, per quas Rhodanus, & Garumna fluunt, sua doctrina maculaverit: maximeque nobiles fœminas, quædam in occulto mysteria repro-mittens, hoc errore seduxerit magicis artibus, & secreta corporum voluptate amorem sui concilians: indè Pyrenæum transiens, Hispanias occupavit, & hoc studio habuerit, ut divitum domos, & in ipsis fœminas maximè appeteret; quæ ducuntur variis desideriis, semper discentes, nunquam ad scientiam veritatis pervenientes. Hoc ille scripsit ante annos circiter trecentos, & scripsit in iis libris, quos adversus omnes hæreses doctissimo & eloquentissimo sermone composuit. Ex quo perpendat prudentia tua, qua Lucinius noster laude sic dignus, qui clausit aurem, ne audiret judicium sanguinis; & omnem substantiam suam dispersit, & dedit pauperibus, ut justitia ejus maneret in æternum: nec patriæ suæ largitate contentus, misit Jerosolymorum & Alexandria Ecclesiæ tantum auri, quanto multorum possit inopiæ subveniri. Quod cum multi mirentur, & prædicent, ego in illo magis laudabo fervorem, & studium Scripturarum, quo ille desiderio opuscula nostra flagitavit; & missis sex notariis (quia in hac provincia Latini sermonis scrip-

* Vide D. Irenæam, de his latè.

torumque penuria est) describi sibi fecit, quæcumque ab adolescentia usque in præsens tempus dictavimus? non nos honoravit, qui parvuli & minimi Christianorum omnium sumus, & ob conscientiam peccatorum Bethlemitici ruris saxa incolimus; sed Christum, qui honoratur in servis suis, & Apostolis repromittit dicens: Qui vos recipiunt, me recipiunt; & qui me recipiunt, recipiunt eum qui me misit. Itaque charissima filia, hanc epistolam amoris mei in illum habeto epitaphium, & quidquid posse me scieris in opere spirituali, audacter impera, ut sciant sæcula post futura eum, qui dicit in Isaia: Posuit me ut sagittam electam, in pharetra sua abscondit me: duos viros, tantis maris atque terrarum inter se spatiis separatos, suo acumine vulnerasse: ut, cum mutuo in carne se nesciant, amore spiritus copullentur: *Subscriptio.* Sanctam te corpore & spiritu servet ille Samarites, id est, servator, & custos, de quo in Psalmo scribitur: Non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel: ut Hir, qui interpretatur vigil, * qui descendit ad Danielelem, ad te quoque veniat, & possis dicere: Ego dormio, & cor meum vigilat.

* *Hir* ponitur pro Angelis, quod semper vigilant, & ad imperium Dei parati sint.

HIERONIMUS AD THEOPHILUM.

Argumentum Epistolæ.

Excusat se Theophilo Papæ Alexandrino quod librum illius Paschalem, eruditum pariter & eloquentem seriùs verterit, impeditus partim obitu Paulæ, partim suo morbo.

EX eo tempore, quo beatitudinis tuæ accepi Epistolas, juncto Paschali libro, usque in præsentem diem ita & moerore luctus, & sollicitudine, ac diversis super statu Ecclesiæ hinc inde tumoribus exagitatus sum, ut vis volumen tuum potuerim in Latinum sermonem vertere. Optimè enim nosti, juncta veterem sententiam, non esse tristem eloquentiam, maximè si ad ægritudinem animi accedat corporis ægritudo. Et hanc ipsam Epistolam febre æstuans, & quintum jam diem decubens lectulo, nimia festinatione dictavi, breviter indicans beatitudini tuæ magnum me laborem sustinuisse in translatione ejus, ut omnes sententias pari venustate transferrem, & Græcæ eloquentiæ latinum aliqua ex parte responderet eloquium. In principio philosopharis, & generaliter agens, dum omnes erudis, unum jugulas; in reliquis autem, quod vel difficilimum est, rhetoricæ eloquentiæ jungis Philosophos, & Demosthenem, atque Platonem nobis consocias. O quanta dicuntur in luxuriam; quantis præconiis extollitur continentia; & de intimis sapientiæ disciplinis, die ac noctis, Lunæ cursus, ac solis ratio, mundi istius natura describitur, & hanc ipsam disputationem ad Scrip-